

1980 En amerikansk general med aner fra Stjørdal

Det står to unge menn på dekket av Astoria, skipet som skulle føre dem over dammen fra Skottland. De hadde rett nok forlatt Stjørdal og Norge noen dager tidligere, men det var nå følelsene på en måte tok overhånd. Det var trolig slik for de fleste. De som forlot Norge direkte fikk det der og da, men de som forlot Norge for å bli med et emigrantskip fra Storbritannia eller kontinentet, fikk det ikke over seg før de kastet ankeret siste gangen. Det var da de på et vis brente alle broer. Tankene, uvissheten, spenningen - alt slo ned som ei bombe. De visste at det ville komme sterke følelser, men overraskelsen var likevel så uendelig stor. Det var sterkt. Hadde de sagt farvel, snudd ryggen til alt der hjemme? Ville de noen gang få møte sine igjen? De to ser ikke på hverandre. Det blir ikke sagt et ord. Slik blir de stående med en stor klump både i halsen og i magen. Det presser på, synet blir litt uklart. Datoen er 22. mars 1902, lørdag før palmesøndag, stedet: Glasgow - Skottland, og de to er Martinus Hellberg 18 år og Eliseus Berg 22 år, begge fra Stjørdal i Nord-Trøndelag.

Torsdag den 3. april går de to stjørdalingene i land på Ellis Island. Lite visste unge Martinus der han rusler ned landgangen, at på langfredag ett år og ei uke senere skulle ei vakker jente fra Kristiania (Oslo) ankomme samme stedet med emigrantskipet Hellig Olav. Det var Amanda Sophie Christensen, hans fremtidige kone og mor til deres 11 barn. Hellig Olav forlot Kristiansand den 27. mars. Amanda skulle bo hos sin søster Anna Bentsen (27) og hennes mann, Thom. Med på turen fulgte denne søstera og hennes 1-årige sønn Bernhard. De to sistnevnte var amerikanske statsborgere. Anna hadde reist til Amerika ni år tidligere.

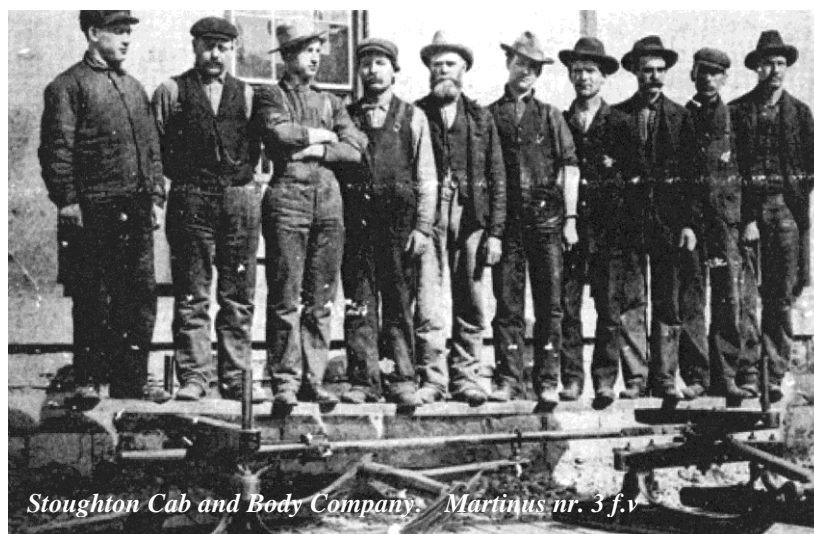
Astoria, var en firemast rigger, bygd av William Denny & Brothers Limited, Dumbarton i Skottland i 1884. 5 086 tonn, lengde 439 fot, bredde 46 fot. Fart 14 knots. Det var plass til 1 000 passasjerer (120 first class, 180 second class, 700 third class). Skipet ble bestilt av Shaw Savill Line, engelsk selskap under navnet Tainui. Skipet skiftet stadig eiere, og ble solgt til Anchor Line i 1899 med det nye navnet Astoria, som seilte mellom Glasgow og New York. Kom i opplag 1908-10, og ble hugd opp i 1910.

innover landet. Selv om inntrykkene var mange og mektige, hvor sammenligningene med alt der hjemme dominerte, fikk han helt sikkert noen stunder for seg selv til ettertanke fullstendig overordnet tidligere planer og forhåpninger. Bakerst i hjernen sto familien og Stjørdal sentralt. Som alle andre tenkte han på de der hjemme. Lite visste han at bestefar Mikal hadde begynt å skralte ikke så lenge etter at han forlot Stjørdal. Bestefar Mikal (1837-1904) var nybygger på Helberg, en plass under Nordre Hell i Lånke. Han gikk kun under navnet "Mikal uti Bergom". Bestemor Anne Gurina (1835-1928) hadde vokst opp på Værnesplassen nr.3, som far hennes hadde fått tak i hos selveste Randi og Arnt Solem (kronprinsen til Hans Nilsen Hauge). Hennes far, Lars Larsen (oldefar til Martinus) - hadde omkommet på sjøen en mørk høstdag i 1841 da Anna Gurina var seks år gammel. Selv skulle hun miste en sønn som 24-åring. En annen sønn var altså Julius (onkel til Martinus) som reiste til Amerika og var den direkte årsaken til at Martinus nå var på vei. Tredje sønnen i huset var Johan, far til Martinus, som hadde bygd nytt hus på Nyheim under Husby. Med tanke på at en av Johans sønner skulle bli en anerkjent fotograf, er det interessant å vite at Johan var mest fanatisk mot å la seg fotografere, en form for religiøs innstilling.

Martinus tenkte nok vel så meget på sine to andre besteforeldre: Eli og Lorents på Søre Torp. Det var hos dem han tilbrakte sine første seks år. Mye tyder på at Martinus kunne betraktes som "lausunge". Deres datter, Hanna - fødte Martinus den 15. mars 1884 uten å være gift (feil dato i Stjørdalsboka). Hanna ble boende hos sine foreldre. Eli og Lorents hadde bare døtre, som etter hvert ble gift og dro sin vei. Så kom odelsgutten Olaf - som døde i 1877. Ene dattera, Rikke - overtar med sin mann Henrik. De ble barnløse, og eiendommen holdt på å gå ut av slekta. Men en annen Olaf, barnebarn fra Sverige, "kom hjem" og overtok. Det var altså på Torp unge Martinus skulle vokse opp de første årene. Mor Hanna gifter seg i september 1885 med Johan Hellberg, og etter hvert fikk Martinus elleve søsken, hvorav to ble født etter at Martinus dro til Amerika. Det var den kjente fotografen Modulf Hellberg og Torbjørn.

Martinus Hellberg ble konfirmert 2. oktober 1898 i et kull på 59, hvorav kun 18 gutter. En av hans medkonfirmanter var Albertine Bortinusdatter på Bjørgneset (se side....). Straks deretter begynte han som apotekerlærling, hvis hensikt kanskje var å bli farmasøyt. Han var i den tjenesten i fire år. I følge et brev til sitt barnebarn Patricia Muckle den 4. februar 1977, hadde han gitt uttrykk for at han hadde valgets kvaler hvorvidt han skulle studere kjemi eller medisin, begge studier som ville ta noen år. Det ble ingen av delene.

Stoughton Cab and Body Company. Martinus nr. 3 f.v

Plutselig var han på vei til Amerika. I følge familien planla han kun en kort tur over, og så hjem igjen - eller ta seg arbeid hos Dr.Lyng i Minneapolis. Det ble ingen av delene her heller. Han fikk seg arbeid hos Stoughton Cab and Body Company i staten Wisconsin, hvor han etter hvert ble ”superintendent” for det rullende materielle. Og her endte hans reise og hans liv. Trolig en impulsiv handling. Plutselig var han på rett sted til rette tid - eller galt sted på gal tid. Noen timer tidligere hadde hjernen sikkert sendt signaler om at målet fortsatt var å ”dra tilbake til Stjørdal”. Stoughton Cab and Body Company fanget den unge Martinus. Et firma i en rivende utvikling. Et firma for nordmenn, grunnlagt og drevet av en fra Toten. Det var en karosserifabrikk, som raskt ble ledende på visse områder. I Stoughton var det en viss tradisjon for understell til vogner, det være seg vanlig hestevogner og ulike redskaper. Martinus steg raskt i gradene og hadde snart 400 mann under seg. Jo, det var noe annet enn skredderverkstedet hjemme på Stjørdal.

Og da han så giftet seg den 12. desember i 1906 med Amanda Sophie Christensen, var han bokstavelig talt solgt. Stoughton ble hans anker. Han valgte ikke bort Stjørdal, han valgte *the promised land* for å sikre sin familie. Det ble en stor familie. Av sine elleve barn skulle de miste fire stk. To som 23-åringer, en som 14-åring og den siste døde nøyaktig på sin 1-årsdag.

Martinus

Amanda

Av Amanda og Martinus barn, ble en kjemiingeniør, en bakteriolog, ei datter giftet seg med en eksportsjef i Chicago, ei med en oberst i Minneapolis og ei med en lege i California. Fru Amanda døde den 12. desember 1959, på deres 53-årige bryllupsdag. I 1961 kom Martinus hjem til Stjørdal, 59 år etter at han utvandret. På sin tur hjem besøkte han Toten og den personen som startet fabrikken i Wisconsin. Vedkommende ble nemlig skadet ved et arbeidsuhell og dro tilbake til Norge. Med stor sannsynlighet er dette den personen som opprinnelig het Johnsen, men skiftet navn til Vea mens han var i Amerika.

Hva gjelder Julius, onkelen til Martinus som betalte billettene, så kom han en tur hjem til Stjørdal i 1905. Han kalte seg på den tiden for Hilberg. Han forble ungkar, og jobbet hele sitt liv på en større gård utenfor Stoughton. Julius var en fast søndagsgjest til middag hos Amanda og Martinus. Da Julius dro tilbake til Amerika i 1905 var han 39 år gammel, og var ifølge skipsmanifestet sammen med en 17-årig gutt som het Ingemar Hilberg. Hvem var han? Julius sin søster, altså tante Anne Marta (f. 5.sept 1868) dro også til Amerika. Hun ble gift med Chris Egeland. Anne Marta, Chris og Julius er gravlagt på samme sted. Martinus laget et spesielt skilt som ble festet til gravsteinen.

Den 2. juni 1924 ble James Allen født som det ellevte og siste barnet av Amanda og Martinus (Hellberg) Johnson. Martinus skiftet navn - eller ble tildelt nytt navn ved ankomst Amerika. Han ble i alle fall hetende Johnson. Denne siste sønnen skulle bli general i US-Army. Da jeg første gangen så et bilde av general Johnsen, la jeg merke til de samme trekkene som hos min gode nabo Malvin (1910-1987). Malvin kom hver dag syklende på sin litt spesielle sykkel. Min avdøde sønn var da raskt ute i Thyholtvegen for å slå av en prat. Malvin hadde

General Johnson

alltid tid til en liten tass under skolepliktig alder. De to ble perlevenner. Det var en sorgens dag for min sønn da Malvin gikk bort.

Martinus, lengst til venstre – og hans søsken.

Generalmajor James A. Johnson er ingen hvemsomhelst i US-Army. Han har kommandert ingeniørtropper på alle nivåer. Han ledet sine menn både i felt og administrativt. Han var operativ i ulike sammenhenger, samt tjenestegjorde i de indre kretser i Pentagon. For sin innsats på slagmarken i Korea ble han høyt dekorert, og han deltok i to perioder i Vietnam. ”*I never wanted to go where I was ordered to, but once I got there I never wanted to leave. There really were no bad assignment*”, uttalte en gang generalen.

James Johnson begynte på West Point (Hærens krigsskole) i 1944 som 20-åring. Etter eksamen i 1947 gjennomgikk han videre opplæring innen ingeniørtroppen, før han havnet i Korea. Etter et meget kort opphold, ble han beordret til 72nd Engineer Combat Company på Hawaii. Og der i offisersmessen møtte han Kathleen Smith fra Owatonna, MI, som i 1949 ble hans kone. Men da Nord-Korea krysset den berømte 38-graden i juni 1950 var han tilbake i Korea, denne gangen som ren infanterist. Her kom han i direkte kamper. Med livet som innsats resulterte det i Silver Star, a Purple Heart with Oak Leaf Cluster og the Combat Infantryman’s Badge. Etter Koreakrigen ble det seks år på det akademiske nivået, med videre avanserte kurs, så instruktør ved West Point - for så å avslutte med ett år ved Stanford Universitet - hvor han tok sin master. Deretter ble det tre år innen NATO i Europa, for det meste i Frankrike. Og så var det Vietnam. I hans første periode tilhørte han redningsskvadroner, hvor han blant annet reddet 35 personer i forbindelse med intensiv bombing fra Viet Cong. Etter sin første periode i Vietnam, ble det ulike større prosjekter rundt om i USA. Så tilbake til Vietnam, hvor han ledet tilbakeføringen av ulike kommandoer som den siste generalen innen overgangsordningen til å forlate landet. Den siste tiden i Forsvaret hadde han ulike toppstillinger, før han bygde opp to store luftforsvarsbaser i Negev ørkenen i Israel. Prislapp: \$ 1.04 billion dollars. General James Johnson gikk av med pensjon den 31. juli 1980. Ved siden av de utmerkelse som ble nevnt ovenfor, fikk Johnson: Air Medal, Joint Service Commendation Medal, Army Commendation Medal, Bronze Star Medal with Oak Leaf Cluster m.fl.

General Johnson på Stjørdal 2005

Oslo 1956. Foran f.v: Aagot Aasander, Hevig Kvithammer, Haldis Marsten, Lucie Rise. Bak: Kathleen Johnson, Axel Martsten. James Johnson og Anders Rise

Stjørdal 2005. Foran f.v: Datter Pamela. General Johnson, hans kone Kathleen, sønnen Jim jr, Patricia Muckle og Bob Muckle

Men det var mye ugjort utenom Forsvaret. Han fortsatte med sine ingeniørarbeider, både for firmaer og for seg selv verden over, blant annet et større vannprosjekt i Bangladesh. James og Kathleen fikk fire barn. Pamela og de tre sønnene: James jr (blir kalt Jim jr), Mark og Stephen. Pamela ble født i 1952, og gift Meister. Hun er jurist hos Delstatsadvokaten i Massachusetts. James jr ble født i 1954 og er jurist hos Statsadvokaten i Washington DC. Mark ble født i 1955. Han har hatt eget firma, og er nå pensjonert oberstløytnant fra US Army Corps of Engineers. Som sin far var han altså ingeniør. Mark har selv fire barn. Hans kone heter Monyo - og er opprinnelig fra Japan. Stephen ble født i 1960. Han er lærer, er gift med Ruth fra England og de har ett barn.

Thor og Ragnhild Aasander

Det finnes flere slektsgrener relatert til Martinus og generalen her på Stjørdal. Thor Aasander i Prost Wittrups gt. er sønn til Aagot, og derved søskenbarn av generalen, og min hovedkilde. Foruten Thor Aasander bor tre andre søskenbarn av generalen også på Stjørdal. Det er Annie Kindset, datter av Ludvik Hellberg, og Joar og Per Morten Hellberg, sønner av Modulf Hellberg (fotografen). En av brødrene til Martinus, Ludvig (f.1888) bygde seg hus på Sandsletten i 1919, giftet seg med Anna og fikk tre barn, hvorav en familiegren, Malvin Hellberg, har vært mine naboer i Thyholtvegen i alle år. Trolig er det flere grener også, men de får bli med i neste omgang.

Joar Hellberg

Annie Kindset

Per Morten Hellberg